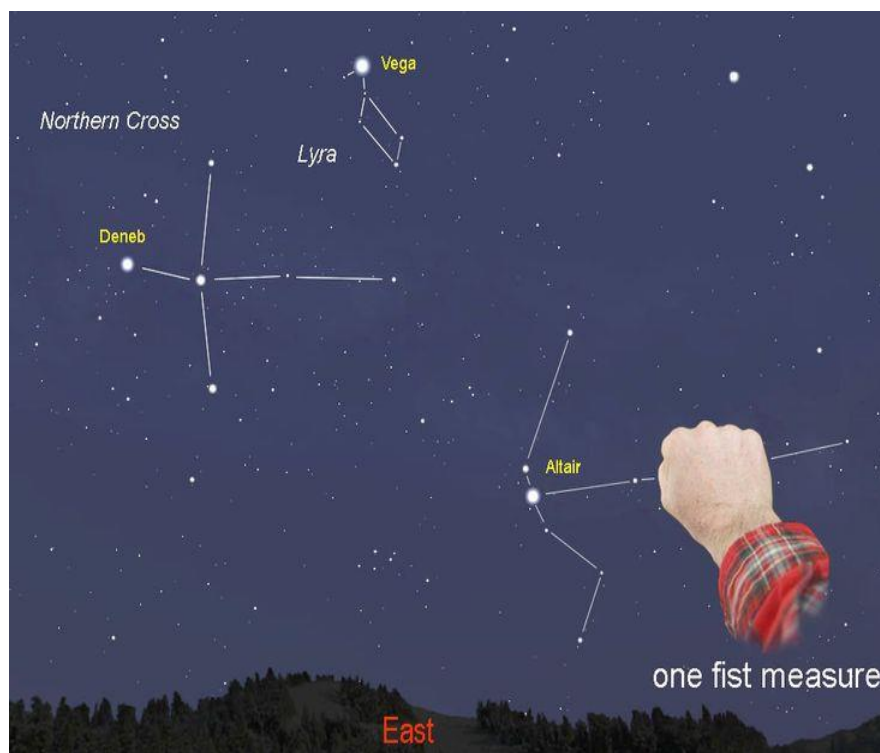

*Kar tri zvezde enega poletnega ozvezdja, ki predstavlja ptico na nebu, ležijo na značilnih mestih njenega telesa, tako da lahko zvezde kar poimenujemo po teh mestih. O eni teh zvezd, to je o Repu, pišemo v spisu REPI na nebu (gl. splet Knjižnica A. T. Linhart, Radovljica, Domoznanstvo), o drugih dveh pa bomo spregovorili v tem spisu. Vse tri zvezde so dobro vidne s prostimi očmi. V jasnem vremenu jih z lahkoto izsledimo in opazujemo.
In katero ozvezdje je to? In za kateri zvezdi gre?*

Kljun in Prsi na nebu

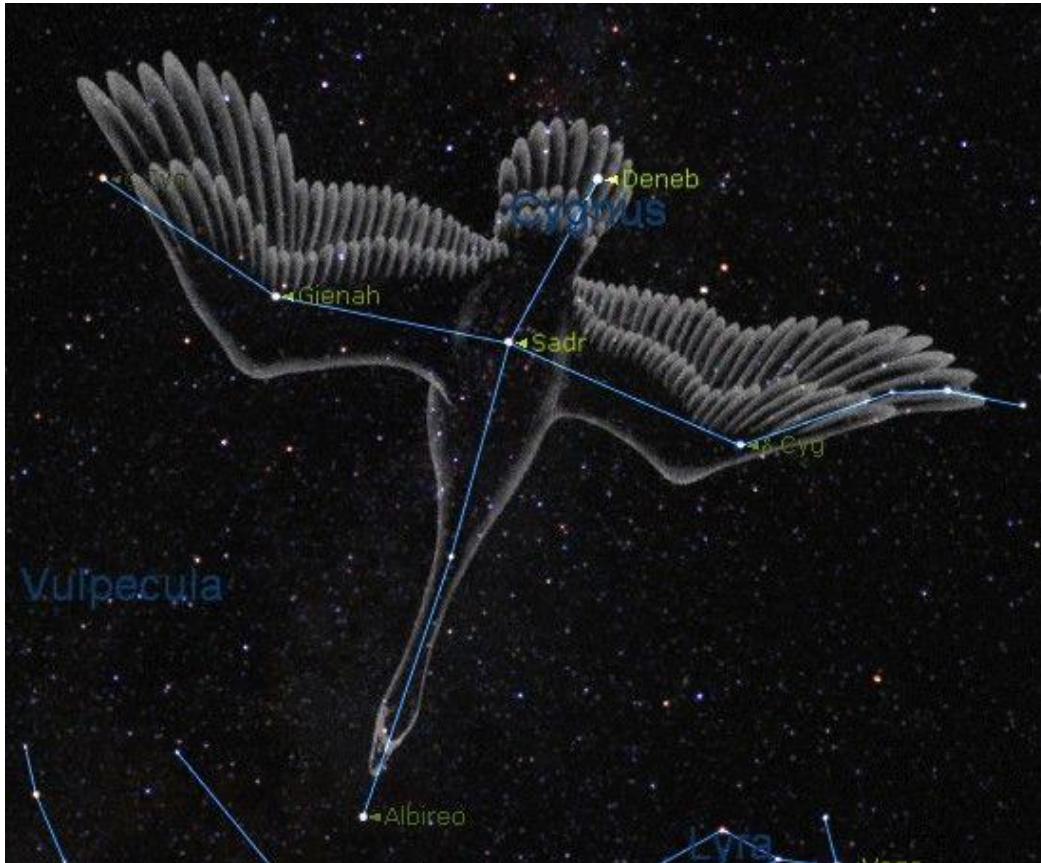
Začnimo z velikim nebesnim poletnim trikotnikom, ki ga dobro poznamo. Sestavljajo ga zvezde *Deneb* v Labodu, *Vega* v ozvezdju Lira in *Altair* v Orlu.

Veliki nebesni poletni trikotnik nad vzhodnim delom obzorja poleti zvečer in pest iztegnjene roke, ki služi kot merilna naprava za ocenjevanje kotov na nebu.

Sredi poletja se dvigujejo zvezde poletnega nebesnega trikotnika vse više in više. Natančneje pogledjmo ozvezdje Labod, ki je tipično ozvezdje večernega poletnega zvezdnega neba. Pozno zvečer in ponoči ga lahko opazujemo visoko na jugovzhodnem delu neba. To ozvezdje ima obliko križa. Zato mu rečemo tudi Severni križ ali tudi Šmarni križ, ker ob Velikem šmarnu (sredi avgusta) stoji

najvišje na nebu, skoraj v nadglavišču, in daljši krak križa kaže proti jugu (en način orientacije). Večkrat rečemo, da v tem času Labod 'potuje' ali 'odhaja' ali 'beži' na jug, kamor je usmerjen (gleda) njegov *Kljun*, na severu leži njegov *Rep*, v sredini ptice pa so *Prsi Laboda*.

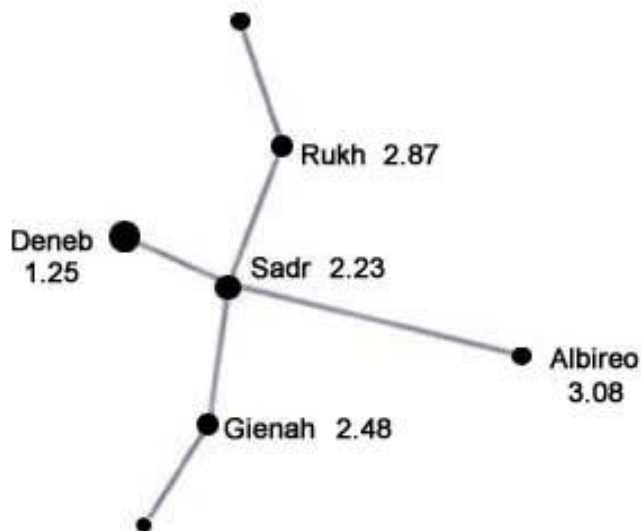

Deneb, Sadr in Albireo so svetle zvezde v ozvezdju Labod, ki jim po naše lahko rečemo Rep, Prsi in Kljun. Labod leti proti jugu (na sliki spodaj).

V ozvezdju Labod je za opazovanje najbolj zanimiva zvezda Beta (β) Laboda, imenovana *Albireo*. Beseda je arabska in pomeni *Kljun* (eni ime prevajajo in zvezdo označujejo kot ptič, drugi kot glavo (ptiča); kljun je v glavi). Za nas zvezda leži v kljunu* ali zelo blizu kljuna nebesnega Laboda oziroma v podnožju Severnega križa. Zato ji bomo pesniško rekli kar Kljun. Ni zelo svetla, je šele peta po siju v ozvezdju, a jo z lahkoto najdemo.

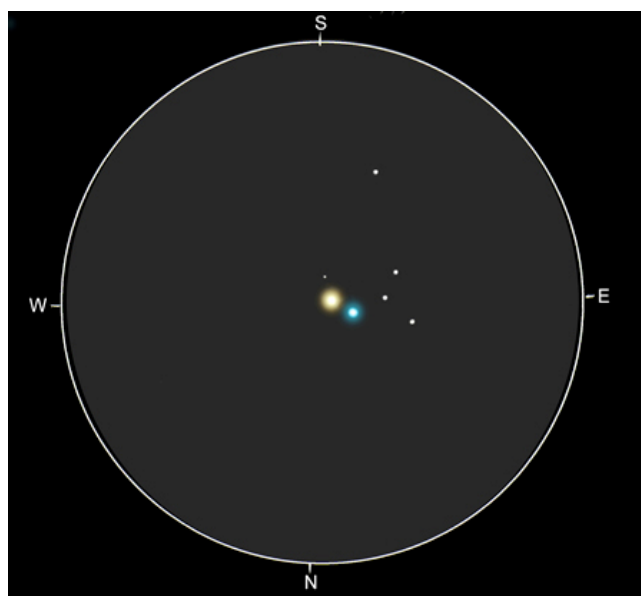
Tudi beseda *Sadr* je arabskega izvora in pomeni *Prsi* (opomba: ene prsi so tudi v ozvezdju Kasiopeja (α)). Zato bomo to zvezdo sredi Laboda imenovali Prsi.

.....
* V enih nebesnih atlasih (Bayer, Flamsteed, Hevelius itn.) leži ta zvezda natančno v kljunu Laboda.

Shematični prikaz ozvezdja Labod in leg zvezd Deneb (α Laboda) - *Rep*, Sadr (γ Laboda) - *Prsi* in Albireo (β Laboda) - *Kljun*. Števila ob zvezdah pomenijo sij zvezd (v magnitudah). Zvezde lahko opazujemo zvečer od junija do decembra.

V jasni noči brez mesečine poiščemo Kljun na nebu. Najprej ga kot enojno zvezdo občudujemo in opazujemo s prostim očesom. Nato vzamemo v roke lovski daljnogled, ga postavimo na trdno stojalo in zvezdo pogledamo z daljnogledom. Brez težav ugotovimo, da je Kljun dvojna zvezda, pri kateri sta zvezdi (komponenti) zelo različnih barv (oranžna in modra).

Zvezda Albireo oziroma Kljun, vidna v zornem polju daljnogleda kot 'široka' dvojna zvezda; kotni razmik oz. navidezna razdalja med zvezdama (komponentama) je namreč kar 35''.

Ozvezdje Labod seveda lahko poiščemo na nebu tudi v drugih letnih časih, ne samo poleti, in tako z daljnogledom opazujemo zvezdo Kljun vse leto. Tudi se ne omejimo samo na večerna opazovanja. Opazujemo lahko ponoči in tudi v drugi polovici noči. Pazimo le, da smo dobro oblečeni in obuti, da nas ne zebe in da se ne prehladimo.

Slike so s spleta.

Kranj – Zlato Polje, 12. 12. 2016

Marijan Prosen